

BD IN BREDER PERSPECTIEF: ZUID AFRIKA

Veel vlaktes, veel koeien.

Renske Loefs, Stichting Biologische Landbouw Flevoland

Demeter is het internationaal erkende keurmerk van de biologisch-dynamische landbouw. Deze wijze van landbouw vindt dan ook over de gehele wereld plaats. Wat zijn de verschillen en overeenkomsten met de bd-landbouw zoals wij die kennen? Dynamisch Perspectief zal hier af en toe verslag van doen. Renske Loefs bijt de spits af.

Dit voorjaar reisde Renske Loefs een maand door Zuid Afrika om een indruk te krijgen van het land, de mensen en de landbouw. Zij reisde van Johannesburg naar de Zuid Kaap en via Kwazulu Natal (westkust) terug naar het Noorden. Onderweg bezocht zij, samen met haar vriend, biologische en biologisch-dynamische boeren. Het verbaast haar altijd weer, dat je met Rudolf Steiner de hele wereld rond kunt: "Waar je ook gaat, je vindt herkenning in de principes van de antroposofie. Toch beleef je bd-landbouw in ieder land weer heel anders", aldus Renske. Ze vraagt zich af op welke manier de bd-landbouw door de geschiedenis en cultuur van Zuid Afrika is ingekleurd. Een korte impressie.

Dood en leven

Reizend door Zuid Afrika zie je qua landbouw eindeloze vlaktes met her en der wat vee, afgewisseld door eindeloze vlaktes maïs, graan en suikerriet. In de Westkaap worden druiven verbouwd en fruit. Het is een verademing om na honderden kilometers uit de auto te stappen, dichtbij te gaan kijken en de vragen te kunnen stellen die onderweg in je opgekomen zijn.

We rijden bij Pietermaritzburg (Kwazulu Natal) het erf op van de familie Auerbach. Bach Fen is een demonstratiebedrijf voor kleinschalige commerciële biologische landbouw. Water management is de basis voor het bedrijf, dat zich bevindt op de hellingen van twee taluten van snelwegen. Raymond Auerbach komt in een net pak aanlopen en verontschuldigt zich. Een van z'n werknemers is net overleden en hij moet haar naar het graf brengen. Wij worden uitgenodigd om het ons-

zelf gemakkelijk te maken in hun huis. Als Raymond thuis komt gaat hij over tot de orde van de dag. We bakken pannenkoeken en kletsen over Zuid Afrika. De dood hoort hier bij het leven.

Verdeling

Wat maakt de landbouw in Zuid Afrika tot wat ze is?

Water is over het algemeen de beperkende factor voor de landbouw. High Yield varieties, kunstmest en Genetische Gemodificeerde gewassen hebben tot nu toe geen verandering in de matige opbrengsten gebracht. Door de Apartheid is er een sterke geografische scheiding in het landschap. De thuislanden, waar de zwarte bevolking naar toe gestuurd is, bestaat uit marginale gronden die zeer sterk overbegraasd zijn. Landverdeling is een van de uitdagingen waar Zuid Afrika voor staat. En veel mensen maken de trek naar de grote steden sinds het is toegestaan zich buiten de thuislanden te begeven ook al heeft men geen werk. De illusie bestaat dat het leven in de grote stad beter is en meer perspectief biedt. Het gevolg is dat steden als Kaapstad, Johannesburg en Durban een enorme toename aan krottenwijken kennen, terwijl de voormalige thuislanden zelf juist leeglopen. In de krottenwijken groeit nu een generatie op die niets meer met land of landbouw hebben, ook al komen de meeste ouders van hen van het platteland. In die krottenwijken zijn nu verscheidene organisaties aan het werk om mensen weer te leren zelfvoorzienend te zijn en naast hun krotje een stukje grond te verbouwen volgens de biologische of permacultuur methodes.

Ondertussen is, net als in de andere zuidelijk Afrikaanse landen, AIDS een steeds groter probleem omdat het vooral de jonge, werkende mensen aantast. Ouderen en kinderen waren al afhankelijk van wat zij aan inkomen binnenbrachten, dus de noodzaak voor een alternatieve bron van voedsel en inkomen in de vorm van low input tuintjes zowel in de krottenwijken als in de voormalige thuislanden wordt steeds groter. Ook om de lage werkgelegenheid het hoofd te

Compostkeerder op biologisch tafeldruiven bedrijf.

↑ Compostrijen.

Het is 40°C maar de bedrijfsleider loopt altijd op blote voeten!

→ Het maken van een preparaat met effectieve micro-organismen.

→ Op een kleinschalig biologisch landbouwbedrijf.

bieden, is het steeds noodzakelijker om die trek naar de steden te keren en de zwarte bedrijvigheid in de rurale gebieden te stimuleren. Sommige mensen, werkzaam in de biologische en de biologisch-dynamische sector, zoals Raymond Auerbach, onderkennen dit laatste en zien juist mogelijkheden in biologische landbouw als oplossing voor werkgelegenheidskorten en milieuproblemen. Anderen mensen uit de bd-beweging zien dit als politiek en hielden zich jaren afzijdig van zulke ideeën.

Sorteren van plantgoed op bd-bedrijf.

BD- Eko en homegardens

De bd-beweging is eind jaren '70 ontstaan als spirituele beweging. Raymond Auerbach was één van de oprichters. Hij beschrijft de bd-beweging als een aantal bevlogen (blanke) Afrikaners met een maatschappijvisie. Zij lieten zich meer leiden door spiritualiteit dan door de vraag naar voedselproductie. Dit leidde er toe dat een aantal boeren weer omschakelden naar EKO. Op dit moment zijn er zo'n 50 bd-boeren en heeft de BD-Vereniging, BDAASA zo'n 100 leden. De producten worden met name afgezet in Europa, omdat er in Zuid Afrika nauwelijks afzetmogelijkheden zijn voor bd-producten.

Begin jaren '90 is de biologische beweging opgekomen als landbouwmethode. Een aantal boeren merkte dat ze alsmear meer chemische bestrijdingsmiddelen moesten gebruiken om dezelfde productie te halen en het in het voorjaar steeds stiller werd..... Deze ondernemers hadden de middelen om in het buitenland (Amerika) te gaan kijken naar de mogelijkheden voor biologische productiewijze. Geïnspre-

reerd door wat ze zagen hebben ze de stap genomen en geïnvesteerd in de biologische productiewijze. Op dit moment zijn er zo'n 240 biologische bedrijven in Zuid Afrika. Er is in 2001 een eigen certificerende organisatie opgericht, AFRISO (Africa's Farms Certified Organic). Maar de meeste bedrijven zijn aangesloten bij Ecocert, om hun product in Europa af te kunnen zetten. Het gaat met name om allerlei soorten fruit. De afzet vindt met name plaats via EOSTA en enkele andere internationale kanalen. Ook in Zuid Afrika zijn nu enkele supermarkten (Pickn'Pay, Woolworths) die biologische producten afnemen.

EM Compost

We rijden nog wat honderden kilometers en bezoeken biologische tafeldruif-bedrijven. Bij aankomst moeten we naar een kantoor, om de boer te vinden, die zowel manager is als boer. Hij moet de honderden werknemers aansturen die de druiven plukken en verpakken. Hij is verantwoordelijk voor inkomens van zijn werknemers en zorgt vaak ook voor de basisvoor-

zelingen op het gebied van huisvesting, zorg en onderwijs.

Wat opvalt op deze bedrijven zijn de enorme compostrijen. De eko-boeren zweren bij compost, gemaakt volgens de methode van de familie Lübke (uit Oostenrijk, red.) en niet te vergeten het geheim van de Effectieve Micro-organismen. Het enthousiasme over de mogelijkheden van de biologische landbouw is enorm. Wat niet voorhanden is, wordt op het bedrijf zelf gemaakt. Door de grote afstanden en de beperkte beschikbaarheid van producten, hebben de bedrijven bijna allemaal een eigen compostingseenheid, een eigen koelhuis, verpakings- en transportsysteem. De resultaten op de bedrijven zijn veelbelovend. De moeilijkheden komen na de oogst, om de productkwaliteit te behouden tot in de winkels van USA of Europa. Het moet nog blijken of alle investeringen van de afgelopen jaren de moeite waard zijn geweest.

Perspectief van BD voor Zuid Afrika

De grootste uitdaging voor de BD en de biologische landbouw zal zijn om de idealen te combineren met commercieel ondernemerschap. Er is geen enkel vangnet voor de risico's die je als ondernemer neemt en de sociale zekerheid/verzekeringen zijn zeer beperkt. Om landbouwsystemen te ontwikkelen voor de komende generaties moet misschien wel vooral geïnvesteerd worden in een landbouw die voedsel produceert voor de inwoners van Zuid Afrika zonder het milieu te vervuilen. Dit betekent training en scholing en ontwikkeling van afzetkanalen om producten lokaal af te zetten. Dit geldt ook voor de kleinschalige landbouw in krottenwijken. Als de bd-beweging er in slaagt om producten commercieel lokaal af te zetten krijgt ze ook een betekenis voor de zwarte bevolking en biedt daarmee niet alleen werkgelegenheid maar ook voedselproductie en een gezond milieu voor de bevolking van Zuid Afrika. ■

Voor meer informatie zie ook www.afrisco.net